

Jaj!

Időpont: Szentháromság utáni 2. vasárnap, 1955. június 19.

Alapige: Ézsaiás 5:20-24.

Jaj azoknak, a kik a gonoszt jónak mondják és a jót gonosznak; a kik a sötétséget világossággá s a világosságot sötétséggé teszik, és teszik a keserűt édessé, s az édest keserűvé! Jaj azoknak, a kik magoknak bölcsenek látszanak, és eszesek önnön magok előtt! Jaj azoknak, a kik hősök borivásban és híresek részegítő ital vegyítésében; A kik a gonoszt ajándékért igaznak mondják, és az igazak igazságát elfordítják tőlük: Ezért, mint a polyvát megemészti a tűznek nyelve, és az égő széna összeomlik: gyökök megrothad, virágjok mint a por elszáll, mert a seregek Urának törvényét megvetették, és Izráel szentjének beszédét megúttálták.

Ézsaiás könyvének 5. fejezete elejétől végig fájdalmas fejezet, Jaj-fejezetnek lehetne nevezni épp úgy, mint Máté evangéliumának 23. fejezetét, ahol Jézus mondja el nagy beszédét ezzel az újra meg újra visszatérő bekezdéssel: Jaj néktek! Ézsaiás könyvének 5. fejezetében hat jaj fordul elő, belőlük a három utolsóról szól a mai szent lecke.

Jaj! Ez a szó lehet a fájdalom és a fenyegetés szava. Néha úgy hangzik, mint a meggyötört szív sóhaja, vagy a ránk törő, ésbontó fájdalom sikoltása. Ilyenkor remeg az ajak, imádságra kulcsolódik a kéz, könnybe borul s égre néz a szem. Néha azonban úgy hangzik, mint a bosszú tűzhányójának kitörése. Ilyenkor dühtől remeg az ajak, fenyegető ököllé szorul össze a kéz, szikrát hány s ellenséggel néz farkasszemet a szem. A fájdalom így szól: Jaj nekem! A fenyegetés így: Jaj néktek!

A mai igében mind a kettő benne van. A fájdalom is, a fenyegetés is, de az uralkodó benne nem a bosszú, hanem a szeretet. Nemcsak ítéletet hirdet, hanem feltárja az ítélet mögött a fájdalmas bírói szívet is. Nem pusztítani akar, hanem menteni. Az ítéletet is azért hirdeti, hogy megrettentsen és megtérítsen.

Kiknek szólnak ezek a jajok?

1. **Jaj a moderneknek!** – így lehetne az első jaj üzenetét összefoglalni. Ezt mondja róluk Isten: "Jaj azoknak, akik a gonoszt jónak és a jót gonosznak mondják; akik a sötétséget világossággá s a világosságot sötétséggé teszik, és teszik a keserűt édessé, s az édest keserűvé!" Hát ez a modernség? Nem! Ez moderneskedés. Modernség és moderneskedés között különbség van.

Modern az az ember, akit a megismert igazság elfogadásában és megvallásában nem fenyeleg a múlt. Függetleníteni tudja magát a közvéleménytől. Számára nem igazságot bizonyító érv az, hogy valamit sokáig és sokan igazságnak vallottak. Életmódjának kialakításában sem nehézkesen maradi. Örömmel ragad meg minden újítást, amivel szebbé, kényelmesebbé, örömteljesebbé lehet tenni az ember életét. Jézusról is el lehet mondani, hogy modern volt. Nem félt attól, ami új. Amit mondott s ahogy mondta, abban igen sok újszerű volt. Életstílusa pedig különösen nem volt maradi. Ahogyan leült a vámszedőkkel egy asztalhoz, ahogyan bűnös asszonyokhoz irgalommal lehajolt, attól égne állt a hagyományokat képviselő farizeusok, a szemforgató kegyesek s a nagyképű erkölcs-csőszők minden haja szála.

Ma sem lehet istenfélelem és maradiság közé egyenlőségi jelet tenni. Persze a keresztyénség és a haladó modernség közé sem. Ahol az istenfélelem nevében a kultúrát mindenestül az ördög munkájának tekintik, ott baj van a hittel, s félő, hogy bálvány lett a hagyományból, törvényeskedés az evangélium szabadságából. De a modernséget is csak egy hajszál választja el a moderneskedéstől. Az új ugyanis mindig feltűnő, a modernség tetszik, főképpen magának a modern embernek, s ettől már csak egy lépés az, hogy öncél legyen a modernség, ez pedig már moderneskedés. A hagyomány gátló hatásának meglátásától rövid az út a hagyomány elvetéséig s ahhoz a véleményhez, mely szerint minden rossz, ami régi és minden jó, ami új. Ez pedig már kapunyitás a korszellemnek, mely az "új" cégére alatt a régi erkölcsöt akarja aláásni, s a szabadság jelszavával szabadosságra akar rávenni. Itt lép azután munkába a nagy összekeverő, az ördög.

Az ige ebből az összekeverő munkából kettőt leplez le. Az egyik az, hogy szép köntösbe öltözteti a gonoszt, a másik az, hogy meggyanúsítja a jót. A bűn szolgálatát életművészetnek, a kegyességet keserű robotnak tűnteti fel. Különösen az elsőben tűnik ki. Észrevétlenül hozzászoktatja az embert a gonoszhoz. Amin előbb felháborodva botránkozott, később csak bosszankodik, majd hideg, értelmi ítélettel elítéli, később már mentséget talál rá, megéri, azután már nem is találja olyan nagy dolognak, s végül fejetetejére állítva minden eddigi meggyőződését együtt fújja a nótát a gonoszokkal. Nem csak az egyéni életben található meg a bűnöknek ez az átkeresztelése, hanem a közösség életében is. Ilyenkor a háború nem tömeggyilkosság, hanem szent kötelesség, a paráznaság nem erkölcsi mételey, hanem fizikai szükségszerűség, országok elrablása nem lopás, hanem szent misszió.

Jaj azoknak, akik megvetik Isten törvényét azért, mert régi! Krisztus nem azért jött, hogy a törvényt eltörölje, hanem azért, hogy a régi törvényt új tartalommal töltsse be. /Máté 5:17./ Bölcs Salamon örök tapasztalatot mond el, amikor így figyelmeztet: "Aki a gyepűt elhányja, megmarja azt a kígyó." /Préd. 10:5./ Az őskígyó!

2. Jaj az észimádóknak! Ez a második jaj. Így mondja Isten: "Jaj azoknak, akik magoknak bölcseneknek látszanak, és eszesek önnön magok előtt!"

Nem az emberi értelem lebecsüléséről van ebben a figyelmeztetésben szó, hanem az emberi ész túlbecsülésétől való óvásról. Isten népe mindig becsülte az emberi értelmet. Isten ajándéknak tartotta, talentumnak tekintette, mellyel felelősen sáfárkodnia kell. Ezért voltak Isten emberei mindig intelligens emberek. A tanítványokról fel van ugyan jegyezve, hogy írástudatlan, közönséges emberek voltak /Csel. 4:13./, de éppen azzal kapcsolatban, hogy a főtanács elcsodálkozott a szólásban való bátorságukon, azon, hogy milyen talpraesett módon beszéltek kihallgatásuk alkalmával. Nem is beszélek Pál apostolról, aki jellegzetesen értelmi beállítottságú ember volt, arra azonban rámutatok, hogy a tapasztalat szerint a megtéréssel rendszerint együtt jár valami nagy, szent tanulni vágyás, erőteljesebb szellemi élet, amelynek eredménye sokszor elképeszti e világot, s amelyre nincs más felelet, mint ez: Istentől tanított emberek ezek.

Isten népe azonban mindig jól ismeri az emberi ész korlátait is. Tudja jól, hogy rész szerint van bennünk az ismeret /I. Kor. 13:9./, s hogy Isten gondolatai magasabbak, mint a mi gondolataink. /Ézs. 55:8-9./ Ez megóvjá őt minden beképzeltségtől és elbizakodottságtól. Nem az ész az Istene, hanem az Isten az esze. Isten igéjéhez való viszonyában mutatkozik ez meg legszemléletesebben. Egy evangelizátor szellemes megjegyzése szerint: szereti a bibliakritikát, de nem azt, amellyel az emberi ész kritizálja a bibliát, hanem azt, amellyel a biblia kritizálja az embert.

Ahol ezt a korlátot az ember félrelöki, ott kezdődik az észimádat, s vele mindaz a nyomorúság, ami ennek a következménye. Az észimádónál elhallgat az Isten. Nem kijelentés többé számára a biblia. Az emberi értelem a döntő előtte minden tekintetben, s ennek pislá fénye mellett kénytelen sokszor botorkálni ott, hol biztos léptekkel jár Isten embere.

Nem erő többé számára a hit, csak ismeret, mely épp akkor hagyja cserben, mikor erőre volna szükség az élethez.

Nem kikezddhetetlen törvény számára Isten akarata, hanem viszonylagos életszabály, melynél az ő esze esetleg okosabbat és jobbat is ki tud találni. Csoda-e, hogy azután Istentől függetlenített élete katasztrófába, az Isten-nélküliség katasztrófájába zuhan alá? Ezért figyelj fel a figyelmeztető jajra!

3. Jaj az élvhajászóknak! Ez a harmadik jaj. Így mondja Isten: "Jaj azoknak, akik hősök borivásban és híresek részegítő ital vegyítésében; akik a gonoszt ajándékért igaznak mondják, és az igazak igazságát elfordítják tőlük!"

Az öröm utáni vágy Istentől adott természetünk. Isten maga is örvendezőknek akar látni minket. Nem sajnálja tőlünk, sőt nyújtja nekünk az örömet, de nem minden áron. Isten csak egyet akar minden áron: az üdvösségünket. Az élvhajászó pedig csak egyet akar minden áron: a gyönyört, s egyet nem akar semmi áron, ami véleménye szerint ebben akadályozza: az üdvösséget. Pedig a gyönyör hajszolása mindig züllésbe visz. Elveszi akaraterőnket. Nem mi parancsolunk többé szenvedélyünknek, hanem ő parancsol nekünk. Megyünk, mint a barmok, utána, pedig tiszta pillanatainkban tudjuk, hogy a vágóhídra visz. A virtuskodóknak nincs többé erkölcsi gátlásuk. Arra van erejük, hogy másokat legyőzzenek az ivásban, de arra nincs, hogy önmagukat legyőzzék. Arra van erejük, hogy igyanak, de arra nincs, hogy ne igyanak. Ha másképp nem megy, még hamis úton is előteremtik a hozzá szükséges pénzt. A disznóvályú mellett, a kórházban, vagy a börtönben azután elmélkedhetnek életük romjai felett: Jaj nekünk, mert a seregek Urának törvényét megvetettük és Izrael szentjének beszédét megutáltuk! /24. v./

Olyan vég vár ezekre az emberekre, amelyet még Isten is csak hasonlatokkal tud érzékeltetni: Mint a polyvát megemészti a tűznek nyelve, és az égő széna összeomlik: gyökerük megrohad, virágjuk mint a por elszáll. Ez vár mindenkire, aki megveti Isten beszédét. Ez fáj Istennek. Úgy szereti az embert, mint a szőlő szerelmese kedves szőlőjét. Mindent megtett azért, hogy ezt a sorsot az ember elkerülje. Még Fia vérének is ontotta érte! Mégis ez a vég! Miért legyen ez a te véged is, mikor lehetne más? Addig halld meg Istened jajszavát és fenyegetését, míg nem késő! Egyszer majd Isten fenyegető jajszava valóra válik, s akkor te fogsz jajgatni fájdalomadban, de akkor már késő! Meg ne vessétek azt, aki ma még itt is érted fájó szívének mentő szeretetével szól! Ámen.